

ΣΧΕΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Δικαστήριο: ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Τόπος: ΑΘΗΝΑ

Αριθ. Απόφασης: 1977

Ετος: 2013

Περίληψη

Απελευθέρωση ωραρίου φαρμακείων - Συνταγματικότητα ρύθμισης - Φαρμακευτικοί Σύλλογοι - Ενωσιακό δίκαιο - Η παροχή δυνατότητας στα φαρμακεία να λειτουργούν το Σάββατο και τις απογευματινές ώρες της Δευτέρας και της Τετάρτης δεν θίγει το καθοριζόμενο από τους Φαρμακευτικούς Συλλόγους σύστημα των εφημεριών των φαρμακείων, τα δε φαρμακεία που επιθυμούν την ένταξή τους στο διευρυμένο ωράριο έχουν τη δυνατότητα να λειτουργήσουν εντός του καθοριζομένου από τους Φαρμακευτικούς Συλλόγους ωραρίου των εφημεριών κατά τις απογευματινές ώρες από τη Δευτέρα έως και την Παρασκευή, καθώς και το Σάββατο, δηλαδή κατά τις απογευματινές ώρες των εργασίμων ημερών, κατά τις οποίες (ώρες) τα φαρμακεία είναι κλειστά με βάση το ισχύον υποχρεωτικό ωράριο λειτουργίας τους, καθώς και κατά το Σάββατο. Ο φαρμακοποιός που υποβάλλει δεσμευτική δήλωση συμμετοχής του φαρμακείου του στο διευρυμένο ωράριο δεν υποχρεούται να το λειτουργήσει πέραν του υποχρεωτικού ωραρίου, αλλά έχει την ευχέρεια να επιλέξει να λειτουργεί τα απογεύματα ορισμένων μόνον εργασίμων ημερών της εβδομάδας πέραν του υποχρεωτικού ωραρίου ή μόνον το Σάββατο ή και το Σάββατο, τις ημέρες δε αυτές υποχρεούται να δηλώσει στον οικείο Φαρμακευτικό Σύλλογο και στον αρμόδιο Περιφερειάρχη. Ο Φαρμακευτικός Σύλλογος υποχρεούται να περιλάβει στους μηνιαίους πίνακες εφημεριών, για τις ημέρες που έχουν επιλέξει οι φαρμακοποιοί, τα ανωτέρω φαρμακεία. Με την εισαγωγή του διευρυμένου ωραρίου λειτουργίας των φαρμακείων δεν επιβάλλεται περιορισμός στην **επαγγελματική ελευθερία** των φαρμακοποιών, αλλά, αντιθέτως, παρέχεται σε αυτούς μεγαλύτερη ελευθερία κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους. Ούτε θίγονται είτε το υφιστάμενο νόμιμο ωράριο λειτουργίας των φαρμακείων, είτε το σύστημα των εφημεριών, ήτοι οι υποχρεωτικές διημερεύσεις και διανυκτερεύσεις. Στους Φαρμακευτικούς Συλλόγους εναπόκειται να καθορίζουν κατά τέτοιο τρόπο το ωράριο των εφημεριών, προκειμένου οι φαρμακοποιοί που υπάγονται στη ρύθμιση του διευρυμένου ωραρίου να μην είναι υποχρεωμένοι να εργάζονται επί τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα, ώστε να μην υπάρχει περίπτωση η εργασία τους να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία τους ή στην ικανότητά τους να ανταποκριθούν με επιτυχία στα καθήκοντά τους. Οι δυσμενείς επιπτώσεις στους φαρμακοποιούς δεν αποτελούν αναγκαία και άμεση συνέπεια της απελευθέρωσης του ωραρίου, αλλά μπορεί, ενδεχομένως, να προκύψουν μόνον από τον τρόπο, με τον οποίον η ρύθμιση αυτή εφαρμόζεται στην πράξη ενόψει του καθοριζομένου από τους Φαρμακευτικούς Συλλόγους ωραρίου των εφημεριών. Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν θίγει ούτε την αρμοδιότητα των κρατών-μελών να καθορίζουν το επίπεδο της δημόσιας υγείας που επιθυμούν να εξασφαλίσουν, καθώς και τον τρόπο, κατά τον οποίο θα επιτευχθεί το επίπεδο αυτό, ούτε την αρμοδιότητά τους να ρυθμίζουν την οργάνωση των υγειονομικών υπηρεσιών, όπως είναι τα φαρμακεία, τα οποία παρέχουν υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, λαμβανομένου υπ-όψη και του γεγονότος ότι κανένα νομοθέτημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με το οποίο κατοχυρώνονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες, δεν διατυπώνει σχετικούς κανόνες. Εξάλλου, το επάγγελμα του φαρμακοποιού δεν υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 2003/88/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας» που αφορά στους μισθωτούς, που απασχολούνται με καθεστώς εξαρτημένης εργασίας.

Κείμενο Απόφασης

Αριθμός 1977/2013

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Δ΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 13 Νοεμβρίου 2012, με την εξής σύνθεση: Ε. Σαρπ, Αντιπρόεδρος, Προεδρεύουσα, σε αναπλήρωση του Προέδρου του Τμήματος, που είχε κώλυμα, Σ. Χρυσικοπούλου, Δ. Κυριλλόπουλος, Σύμβουλοι, Μ. Σωτηροπούλου, Χ. Μπολόφη, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Ν. Αθανασίου.

Για να δικάσει την από 4 Ιουλίου 2012 αίτηση:

του Φαρμακευτικού Συλλόγου Κορινθίας, που εδρεύει στην Κόρινθο (Αποστόλου Παύλου 20-24), ο οποίος παρέστη με το δικηγόρο Απόστολο Παπακωνσταντίνου (Α.Μ. 25904), που τον διόρισε με πληρεξούσιο,

κατά της Περιφέρειας Πελοποννήσου, που εδρεύει στην Τρίπολη (Ελ. Βενιζέλου 34), η οποία παρέστη με τη δικηγόρο Ευαγγελία Ντούγια (Α.Μ. 22629), που τη διόρισε με απόφασή του ο Περιφερειάρχης.

Με την αίτηση αυτή ο αιτών Σύλλογος επιδιώκει να ακυρωθεί η υπ' αριθμ. πρωτ. 932/21.06.2012 απόφαση του Περιφερειάρχη Πελοποννήσου και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του εισηγητή, Συμβούλου Δ. Κυριλλόπουλου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο του αιτούντος Συλλόγου, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και την πληρεξουσία της καθ' ης Περιφέρειας, η οποία ζήτησε την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου κ α ι

Α φ ο υ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο Ν ό μ ο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως δεν απαιτείται κατά νόμο καταβολή παραβόλου.

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της υπ□ αριθ. 932/21-6-2012 πράξεως του Περιφερειάρχη Πελοποννήσου, κατά το μέρος που με αυτήν «ανακοινώθηκε» συμπληρωματικός πίνακας περιλαμβάνων δύο φαρμακοποιούς, μέλη του αιτούντος Συλλόγου, (με φαρμακείο ο πρώτος στην Κόρινθο και ο δεύτερος στο Ξυλόκαστρο), οι οποίοι υπέβαλαν δήλωση συμμετοχής στο προβλεπόμενο από τη διάταξη του άρθρου 15 του ν. 4052/2012 (Α□ 41) διευρυμένο ωράριο λειτουργίας των φαρμακείων για το δεύτερο εξάμηνο του έτους 2012.

3. Επειδή, με την παρ. 2 του άρθρου 36 του ν. 3918/2011 (Α□ 31) ορίστηκε ότι: «Όλα τα φαρμακεία μπορούν να λειτουργούν το Σάββατο και κατά τις απογευματινές ώρες της Δευτέρας και της Τετάρτης. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ρυθμίζονται οι τεχνικές λεπτομέρειες της ρύθμισης αυτής. Κάθε φαρμακευτικός σύλλογος καταρτίζει ετησίως πίνακες υποχρεωτικής εφαρμογής διημέρευσης κατά τις μέρες των αργιών και διανυκτέρευσης καθημερινά των φαρμακείων της περιοχής ευθύνης του», κατ□ επίκληση δε της εξουσιοδοτικής διατάξεως του εδ. β□ του ανωτέρω άρθρου εκδόθηκε η υπ□ αριθ. ΔΥΓ 3Β/ΓΠ οικ 109282/7-10-2011 απόφαση του Υπουργού Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Β□ 2251). Στη συνέχεια, με τη διάταξη του άρθρου 15 του ν. 4052/2012 (Α□ 41), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 55 παρ. 7 του ν. 4075/2012 (Α□ 89), αντικαταστάθηκε η προαναφερθείσα παρ. 2 του άρθρου 36 του ν. 3918/2011 ως εξής: «Όλα τα φαρμακεία μπορούν να λειτουργούν κατά τις απογευματινές ώρες από Δευτέρα έως Παρασκευή καθώς και το Σάββατο. Φαρμακοποιοί, οι οποίοι κατόπιν επιλογής τους, επιθυμούν να εργαστούν πέραν του καθοριζόμενου ωραρίου, υποχρεούνται να το δηλώσουν στους οικείους φαρμακευτικούς συλλόγους και στον αρμόδιο Περιφερειάρχη μέχρι την 20ή Μαΐου και την 20ή Νοεμβρίου κάθε έτους, προκειμένου να λειτουργούν κατά το πρώτο ή το δεύτερο εξάμηνο κάθε έτους αντίστοιχα. Ο οικείος Περιφερειάρχης υποχρεούται να ανακοινώνει το σύνολο των δηλώσεων των φαρμακοποιών μέχρι τις 31 Μαΐου και 30 Νοεμβρίου αντίστοιχα, οι δε οικείοι φαρμακευτικοί σύλλογοι υποχρεούνται να

αναφέρουν στους μηνιαίους πίνακες εφημεριών και τα φαρμακεία που λειτουργούν πέραν του νομίμου ωραρίου. Το διευρυμένο ωράριο θα συμπίπτει απόλυτα με αυτό των εφημεριών όπως το ορίζει ο οικείος φαρμακευτικός σύλλογος και θα πρέπει να τηρείται για όλο το χρονικό διάστημα που έχει δηλώσει ο φαρμακοποιός. Η μη τήρηση του διευρυμένου ωραρίου επιφέρει τις προβλεπόμενες από την ισχύουσα νομοθεσία για τις εφημερίες κυρώσεις. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ρυθμίζεται κάθε τεχνική λεπτομέρεια εφαρμογής της παρούσας διάταξης».

4. Επειδή, η προσβαλλόμενη πράξη, εκδοθείσα κατ'εφαρμογή της ανωτέρω διατάξεως του άρθρου 15 του ν. 4052/2012, φέρει εκτελεστό χαρακτήρα, καθόσον με την έκδοσή της ενεργοποιείται το προβλεπόμενο από την ίδια ως άνω διάταξη σύστημα διευρυμένου ωραρίου λειτουργίας των φαρμακείων. Συνεπώς, παραδεκτώς ασκείται, από της απόψεως αυτής, η κρινόμενη αίτηση και ο περί του αντιθέτου ισχυρισμός της καθ'ής η αίτηση Περιφέρειας είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

5. Επειδή, ο αιτών Φαρμακευτικός Σύλλογος, νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, έχει έννομο συμφέρον για την άσκηση της κρινόμενης αιτήσεως, παρά το γεγονός ότι η προσβαλλόμενη πράξη δεν είναι βλαπτική για όλα τα μέλη του, και ειδικότερα για εκείνα εξ αυτών, των οποίων εγκρίθηκε, με την προσβαλλόμενη πράξη, η υπαγωγή στη ρύθμιση της ανωτέρω διατάξεως. Τούτο δε διότι, σύμφωνα με το άρθρο 7 του ν. 3601/1928 «περί συστάσεως φαρμακευτικών συλλόγων» (Α' 119), μεταξύ των σκοπών που επιδιώκουν οι σύλλογοι αυτοί είναι και η πιστή τήρηση της νομοθεσίας που αφορά τα φαρμακεία, με την έννοια ότι παρέχεται στους εν λόγω συλλόγους το δικαίωμα να ενδιαφέρονται για την ορθή εφαρμογή από τη Διοίκηση των σχετικών νομοθετικών διατάξεων και, επομένως, να προσβάλουν με αίτηση ακυρώσεως τις εκδιδόμενες σχετικές διοικητικές πράξεις, ανεξαρτήτως αν αυτές θίγουν όλα ή ορισμένα μόνον από τα μέλη τους και ωφελούν άλλα. Συνεπώς, είναι απορριπτέος ο ισχυρισμός της καθ'ής η κρινόμενη αίτηση Περιφέρειας ότι η εν λόγω αίτηση ασκείται άνευ εννόμου συμφέροντος.

6. Επειδή, με την προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 36 παρ. 2 του ν. 3918/2011 εδόθη η δυνατότητα σε όλα τα φαρμακεία να λειτουργούν το Σάββατο και κατά τις απογευματινές ώρες της Δευτέρας και της Τετάρτης, εξουσιοδοτήθηκε δε ο Υπουργός Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης να ρυθμίσει με απόφασή του τις σχετικές τεχνικές λεπτομέρειες. Στη συνέχεια, με τη διάταξη του άρθρου 15 του ν. 4052/2012, με την οποία αντικαταστάθηκε η ανωτέρω διάταξη του άρθρου 36 παρ. 2 του ν. 3918/2011, ρυθμίσθηκε εκ νέου το ζήτημα της λειτουργίας των φαρμακείων κατά τις απογευματινές ώρες από τη Δευτέρα έως την Παρασκευή και κατά το Σάββατο. Ειδικότερα, με την τελευταία αυτή διάταξη ορίσθηκε ότι οι φαρμακοποιοί έχουν τη δυνατότητα να λειτουργούν τα φαρμακεία τους κατά τις απογευματινές ώρες από τη Δευτέρα έως και την Παρασκευή καθώς και το Σάββατο, υπό την προϋπόθεση ότι θα υποβάλλουν σχετική δήλωση στους οικείους φαρμακευτικούς συλλόγους και στον αρμόδιο Περιφερειάρχη, το δε ως άνω διευρυμένο ωράριο θα συμπίπτει με το οριζόμενο από τους φαρμακευτικούς συλλόγους ωράριο εφημεριών (και μάλιστα, κατά την έννοια της ανωτέρω διατάξεως, το ωράριο των διημερεύσεων και όχι των διανυκτερεύσεων). Κατά την έννοια της τελευταίας αυτής διατάξεως, με την οποία δεν θίγεται το καθοριζόμενο από τους οικείους φαρμακευτικούς συλλόγους σύστημα των εφημεριών των φαρμακείων, τα φαρμακεία, τα οποία επιθυμούν την ένταξή τους στο προβλεπόμενο από τη διάταξη αυτή διευρυμένο ωράριο, έχουν τη δυνατότητα να λειτουργήσουν, εντός του καθοριζομένου από τους οικείους φαρμακευτικούς συλλόγους ωραρίου των εφημεριών, κατά τις απογευματινές ώρες από τη Δευτέρα έως και την Παρασκευή καθώς και το Σάββατο, δηλαδή κατά τις απογευματινές ώρες των εργασίμων ημερών, κατά τις οποίες (ώρες) τα φαρμακεία είναι κλειστά με βάση το ισχύον υποχρεωτικό ωράριο λειτουργίας τους, καθώς και κατά το Σάββατο. Περαιτέρω, κατά την έννοια της ίδιας διατάξεως, ο φαρμακοποιός, ο οποίος υποβάλλει δεσμευτική δήλωση συμμετοχής του φαρμακείου του στο ως άνω διευρυμένο ωράριο, δεν υποχρεούται να λειτουργήσει το φαρμακείο πέραν του υποχρεωτικού ωραρίου τα απογεύματα όλων των εργασίμων ημερών, από Δευτέρα δηλαδή έως και Παρασκευή, καθώς και το Σάββατο, αλλά έχει την ευχέρεια να επιλέξει να λειτουργεί το φαρμακείο τα απογεύματα ορισμένων μόνον εργασίμων ημερών της εβδομάδας πέραν του υποχρεωτικού ωραρίου ή μόνον το Σάββατο ή και το Σάββατο, τις ημέρες δε αυτές υποχρεούται να δηλώσει στον οικείο φαρμακευτικό σύλλογο και στον αρμόδιο Περιφερειάρχη. Εξάλλου, ο αρμόδιος Περιφερειάρχης υποχρεούται όπως ελέγξει τις υποβληθείσες, κατά τα προαναφερθέντα, δηλώσεις των φαρμακοποιών από της απόψεως αν αυτές είναι σύμφωνες ή μη με το εισαχθέν με τη διάταξη του άρθρου 15 του ν. 4052/2012 σύστημα λειτουργίας των φαρμακείων πέραν του υποχρεωτικού ωραρίου. Η πράξη δε του Περιφερειάρχη, με την οποία καταρτίζεται ο πίνακας των φαρμακείων, που θα λειτουργούν πέραν του υποχρεωτικού ωραρίου, μετά από έλεγχο της νομιμότητος των σχετικών δηλώσεων των

φαρμακοποιών, έχει εκτελεστό χαρακτήρα, κατά τα ήδη εκτεθέντα ανωτέρω στη σκέψη 4. Στη συνέχεια ο οικείος Φαρμακευτικός Σύλλογος υποχρεούται να περιλάβει στους μηνιαίους πίνακες εφημεριών, για τις ημέρες που έχουν επιλέξει, κατά τα προεκτεθέντα, οι φαρμακοποιοί, τα ανωτέρω φαρμακεία. Με την καταχώριση δε των εν λόγω φαρμακείων στους πίνακες εφημεριών, οι οποίοι αναρτώνται σε κάθε φαρμακείο, κατά το άρθρο 22 παρ. 4 του ν. 1483/1984 (Α□ 153), καθίστανται γνωστές στο καταναλωτικό κοινό τόσο η κατ□ αρχήν λειτουργία των φαρμακείων αυτών πέραν του υποχρεωτικού ωραρίου, όσο και οι ακριβείς ώρες λειτουργίας τους.

7. Επειδή, η ρηθείσα νεώτερη διάταξη του άρθρου 15 του ν. 4052/2012, σε αντίθεση με το προϊσχύσαν άρθρο 36 παρ. 2 του ν. 3918/2011, περιλαμβάνει όχι μόνο ουσιαστικές ρυθμίσεις, αλλά και σύστημα διαδικαστικών ρυθμίσεων. Περιέχει, δηλαδή, κατ□ αρχήν, τα αναγκαία για την εφαρμογή του θεσπιζομένου με αυτή «διευρυμένου» ωραρίου λειτουργίας των φαρμακείων στοιχεία, χωρίς να απαιτείται επί πλέον και η προηγούμενη έκδοση της προβλεπόμενης από την ίδια ως άνω διάταξη του άρθρου 15 του ν. 4052/2012 αποφάσεως του Υπουργού Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, στην οποία ανατίθεται, άλλωστε, η ρύθμιση των τεχνικών απλώς λεπτομερειών εφαρμογής της διατάξεως του νόμου (ΣΤΕ 4535/2012 7μ). Συνεπώς, ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι η διάταξη του άρθρου 15 του ν. 4052/2012 εξαρτά την εφαρμογή του συστήματος εντάξεως των φαρμακοποιών στο θεσπιζόμενο από αυτή διευρυμένο ωράριο λειτουργίας των φαρμακείων από την έκδοση της προβλεπόμενης από τη διάταξη αυτή κανονιστικής αποφάσεως του Υπουργού Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και, κατ□ ακολουθίαν, εφόσον δεν έχει εκδοθεί εισέτι η απόφαση αυτή, η προσβαλλόμενη πράξη είναι ακυρωτέα, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

8. Επειδή, με την εισαγωγή του προβλεπόμενου από τη διάταξη του άρθρου 15 του ν. 4052/2012 διευρυμένου ωραρίου λειτουργίας των φαρμακείων δεν επιβάλλεται περιορισμός στην επαγγελματική ελευθερία των φαρμακοποιών, αλλά, αντιθέτως, παρέχεται σε αυτούς μεγαλύτερη ελευθερία κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους. Εξάλλου, το ως άνω διευρυμένο ωράριο λειτουργίας των φαρμακείων, τα οποία, μολονότι αποτελούν επιχειρήσεις, εν τούτοις παρέχουν υπηρεσίες που συνδέονται άμεσα με την προστασία της δημόσιας υγείας, θεσπίζεται γενικώς και κατά τρόπο αντικειμενικό, αποβλέπει δε στην εξυπηρέτηση σκοπού δημοσίου συμφέροντος, συνιστάμενου στην, εναρμονιζόμενη με την εξαγγελλλόμενη στο άρθρο 21 παρ. 3 του Συντάγματος μέριμνα του Κράτους για την υγεία των πολιτών, ευχερέστερη πρόσβαση του πληθυσμού στα φαρμακεία προκειμένου να εφοδιάζεται κατά τρόπο ασφαλή με τα αναγκαία φάρμακα, δηλαδή με προϊόντα που εξυπηρετούν αγαθό ύψιστης σημασίας, όπως η υγεία, είναι προαιρετικό και κατ□ ουδένά τρόπο θίγει είτε το υφιστάμενο νόμιμο ωράριο λειτουργίας των φαρμακείων, είτε το σύστημα των εφημεριών, ήτοι τις υποχρεωτικές διημερεύσεις και διανυκτερεύσεις των φαρμακείων, αλλά, αντιθέτως, παρέχει την δυνατότητα λειτουργίας, κατά την διάρκεια του ωραρίου των εφημεριών, αριθμού φαρμακείων μεγαλύτερου από τον υποχρεωτικά οριζόμενο. Συνεπώς, η προαναφερθείσα ρύθμιση του άρθρου 15 του ν. 4052/2012 δεν αντίκειται στην προστατευόμενη από τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 1 του Συντάγματος επαγγελματική ελευθερία των φαρμακοποιών, ούτε στην κατοχυρούμενη από το άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της ισότητας, ενόψει δε του ότι δεν αποτελεί, κατά τα προεκτεθέντα, περιορισμό της επαγγελματικής ελευθερίας □ ώστε για την θέσπιση της να απαιτείται η συνδρομή των προϋποθέσεων, που απαιτούνται για την επιβολή περιορισμών στην εν λόγω ελευθερία (οι περιορισμοί να είναι πρόσφοροι και αναγκαίοι για την εξυπηρέτηση του επιδιωκόμενου με την επιβολή τους σκοπού δημοσίου συμφέροντος και όχι δυσανάλογοι σε σχέση προς αυτόν) □ η ρύθμιση αυτή δεν αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 εδ. δ΄ του Συντάγματος). Κατ□ ακολουθία τούτων, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο λόγος, με τον οποίο προβάλλεται ότι η διάταξη του άρθρου 15 του ν. 4052/2012 αντίκειται στις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος, καθόσον με τη θέσπιση του διευρυμένου ωραρίου λειτουργίας των φαρμακείων διαφοροποιούνται καταστάματα που διαθέτουν όμοιες κατηγορίες αγαθών και ευνοούνται τα φαρμακεία εκείνα που λειτουργούν με μεγάλο αριθμό φαρμακοποιών, κατά παράβαση των διατάξεων που διέπουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό, χωρίς να συντρέχει λόγος δημοσίου συμφέροντος, ενώ η επίμαχη ρύθμιση δεν παρίσταται αναγκαία για την επίτευξη του επιδιωκόμενου από αυτή σκοπού, είναι δε και δυσανάλογη σε σχέση με αυτόν, αφού ο εν λόγω σκοπός θα μπορούσε να εξυπηρετηθεί με την πρόβλεψη ακόμη μεγαλύτερου αριθμού φαρμακείων που λειτουργούν υποχρεωτικώς κατά τη διάρκεια των ωρών εκτός ωραρίου λειτουργίας τους. Περαιτέρω, από την προαναφερθείσα ρύθμιση της διατάξεως του άρθρου 15 του ν. 4052/2012, στην οποία δύνανται να υπαχθούν, εφόσον το επιθυμούν, όλοι οι φαρμακοποιοί της χώρας, δεν προκύπτει, και δη προδήλως, ότι τίθεται σε κίνδυνο η βιωσιμότητα των φαρμακείων, τα οποία δεν θα

ενταχθούν στο προβλεπόμενο από αυτή διευρυμένο ωράριο. Εξ άλλου, η παρεχόμενη με το άρθρο 15 του ν. 4052/2012 δυνατότητα των φαρμακείων να λειτουργούν και πέραν του υποχρεωτικού ωραρίου λειτουργίας τους δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι επιβαρύνει σε τέτοιο βαθμό τους φαρμακοποιούς, ώστε να θέτει σε κίνδυνο την υγεία τους και την ικανότητά τους να ανταποκριθούν στις αυξημένες, ως εκ της φύσεως του επαγγέλματος που ασκούν, υποχρεώσεις τους. Και τούτο διότι αφενός μεν η υποχρέωση που αναλαμβάνουν κάθε φορά με τη δήλωση υπαγωγής τους στη ρύθμιση του ανωτέρω νόμου ισχύει για περιορισμένο, και μάλιστα αρκετά μικρό, χρονικό διάστημα (εξάμηνο) και αφετέρου εναπόκειται στους ίδιους τους φαρμακοποιούς να επιλέξουν, μετά από στάθμιση των προσωπικών τους αναγκών και δυνατοτήτων, αν θα λειτουργήσουν το φαρμακείο τους με βάση το διευρυμένο αυτό ωράριο ορισμένες μόνον ημέρες της εβδομάδος ή και μια μόνον. Άλλωστε, ενόψει του ότι, σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη, το διευρυμένο ωράριο πρέπει να συμπίπτει απολύτως με αυτό των εφημεριών, το οποίο καθορίζεται από τους Φαρμακευτικούς Συλλόγους, στους Συλλόγους αυτούς, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και ο ήδη αιτών, εναπόκειται να καθορίζουν κατά τέτοιο τρόπο το ωράριο των εφημεριών, ώστε οι φαρμακοποιοί, οι οποίοι υπάγονται στην ρύθμιση του διευρυμένου ωραρίου, να μην είναι υποχρεωμένοι να εργάζονται επί τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα, ώστε να υπάρχει περίπτωση η εργασία τους να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία τους ή στην ικανότητά τους να ανταποκριθούν με επιτυχία στα καθήκοντά τους. Ενόψει των ανωτέρω, τέτοιες δυσμενείς επιπτώσεις στους φαρμακοποιούς δεν αποτελούν αναγκαία και άμεση συνέπεια της θεσπιζομένης με το άρθρο 15 του ν. 4052/2012 ρυθμίσεως, αλλά μπορεί, ενδεχομένως, να προκύψουν μόνον από τον τρόπο με τον οποίο η ρύθμιση αυτή εφαρμόζεται στην πράξη ενόψει του καθοριζομένου από τους Φαρμακευτικούς Συλλόγους ωραρίου των εφημεριών. Κατ'ακολουθία τούτων, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι με την ένδικη ρύθμιση του άρθρου 15 του ν. 4052/2012 παραβιάζεται ο υγιής ανταγωνισμός στον τομέα της αγοράς φαρμάκων, για το λόγο ότι οι φαρμακοποιοί, οι οποίοι δεν θα ενταχθούν στο διευρυμένο ωράριο λειτουργίας των φαρμακείων, θα οδηγηθούν μετά βεβαιότητας σε αδυναμία λειτουργίας των φαρμακείων τους εξαιτίας της δημιουργίας μονοπωλίων, αφού τα μόνα φαρμακεία που θα επιβιώσουν θα είναι αυτά τα οποία θα έχουν τη δυνατότητα να λειτουργούν με μεγάλο αριθμό φαρμακοποιών □ υπαλλήλων, και ότι το ωράριο λειτουργίας των φαρμακείων, όπως αυτό ίσχυε μέχρι της θεσπίσεως του κατά τα ανωτέρω διευρυμένου ωραρίου, εδικαιολογείτο από λόγους δημοσίου συμφέροντος, ήτοι της προστασίας της δημόσιας υγείας (άρθρο 21 παρ. 3 του Συντάγματος), με αυτό δε εξασφαλιζέτο αφενός μεν η βιολογική ικανότητα του φαρμακοποιού, του οποίου η συνεχής φυσική παρουσία κατά τη διάρκεια λειτουργίας του φαρμακείου του είναι υποχρεωτική, προκειμένου να ασκεί τα καθήκοντά του με πλήρη διάγεια, αφετέρου δε ένα ικανοποιητικό επίπεδο αξιοπρεπούς και ορθολογικού ανταγωνισμού μεταξύ των φαρμακείων κατά τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται η βιωσιμότητά τους.

9. Επειδή, στη διάταξη του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορίζεται ότι: «1. Είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς□», ενώ στη διάταξη του άρθρου 102 της ανωτέρω Συνθήκης ορίζεται ότι: «Είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που δύνανται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της εσωτερικής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της□». Τέλος, στη διάταξη του άρθρου 106 παρ. 1 της ίδιας ως άνω Συνθήκης ορίζεται ότι: «Τα κράτη μέλη δεν θεσπίζουν ούτε διατηρούν μέτρα αντίθετα προς τους κανόνες των Συνθηκών, ιδίως προς εκείνους των άρθρων 18 και 101 μέχρι και 109, ως προς τις δημόσιες επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις στις οποίες χορηγούν ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα».

10. Επειδή, το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν θίγει ούτε την αρμοδιότητα των κρατών □ μελών να καθορίζουν το επίπεδο της δημόσιας υγείας που επιθυμούν να εξασφαλίσουν καθώς και τον τρόπο κατά τον οποίο θα επιτευχθεί το επίπεδο αυτό, ούτε την αρμοδιότητά τους να ρυθμίζουν την οργάνωση υγειονομικών υπηρεσιών, όπως είναι τα φαρμακεία, τα οποία παρέχουν υπηρεσίες γενικού συμφέροντος (Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 1ης Ιουνίου 2010, *Jose Manuel Blanco Perez, Maria del Pilar Chao Gomez κατά Consejeria de Salud y Servicios Sanitarios, Principado de Asturias C □ 570/2007 και C □ 571/2007*, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Ιταλικής Δημοκρατίας C □ 531/2006). Ειδικότερα, ο καθορισμός του ωραρίου λειτουργίας των φαρμακείων εξακολουθεί να ανήκει στην αρμοδιότητα των κρατών □ μελών, λαμβανομένου υπόψη

και του γεγονότος ότι κανένα νομοθέτημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με το οποίο κατοχυρώνονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες, δεν διατυπώνει σχετικούς κανόνες. Συνεπώς, η προαναφερθείσα ρύθμιση του άρθρου 15 του ν. 4052/2012, ενόψει και του σκοπού τον οποίο αποβλέπει να εξυπηρετήσει, ήτοι την ευχερέστερη πρόσβαση του κοινού σε ασφαλή φαρμακευτική περιθαλψη, δεν αντιβαίνει στις διατάξεις του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, λαμβανομένου προσέτι υπόψη ότι με τη ρύθμιση αυτή δεν θεσπίζεται περιορισμός στην άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας των φαρμακοποιών που θα επιλέξουν να μην ενταχθούν στο ως άνω διευρυμένο ωράριο. Ειδικότερα, η ρύθμιση αυτή δεν παραβιάζει τις αρχές του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες διέπουν την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού που κατοχυρώνεται στις διατάξεις των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τούτο δε διότι, ανεξαρτήτως του ότι τα ανωτέρω άρθρα ρυθμίζουν αποκλειστικά τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων και δεν αφορούν τα θεσπιζόμενα από τα κράτη □ μέλη νομοθετικά ή κανονιστικά μέτρα (Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 1ης Ιουλίου 2010, Emanuela Sbarigia κατά Azienda USLRM/A C □ 393/2008), εφόσον η αποδοχή της δηλώσεως του φαρμακοποιού περί εντάξεώς του στο διευρυμένο ωράριο, στην περίπτωση βεβαίως που αυτή είναι σύμφωνη με το εισαχθέν με τη διάταξη του άρθρου 15 του ν. 4052/2012 σύστημα, είναι υποχρεωτική για τη Διοίκηση χωρίς να της καταλείπεται στάδιο διακριτικής ευχέρειας, δεν υφίσταται στάδιο δημιουργίας πρακτικών που θα ευνοούσαν ορισμένες επιχειρήσεις σε βάρος άλλων και, συνεπώς, τη νόθευση του ελεύθερου ανταγωνισμού. Συνεπώς, ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι η ρύθμιση του άρθρου 15 του ν. 4052/2012 αντίκειται στις διατάξεις των άρθρων 101 και 102 της ανωτέρω Συνθήκης για το λόγο ότι τα φαρμακεία, τα οποία θα ενταχθούν στο διευρυμένο ωράριο λειτουργίας, θα αποκτήσουν δεσπόζουσα θέση στην αγορά, με συνέπεια να νοθεύεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Εφόσον δε οι εν λόγω διατάξεις δεν εφαρμόζονται στην παρούσα υπόθεση, ούτε το άρθρο 106 της ίδιας ως άνω Συνθήκης έχει εφαρμογή. Πάντα δε ταύτα ανεξαρτήτως του ότι με τον προαναφερθέντα λόγο δεν προβάλλεται ότι με τη ρηθείσα ρύθμιση επηρεάζεται το εμπόριο μεταξύ των κρατών □ μελών, ως απαιτείται από τις ανωτέρω διατάξεις.

11. Επειδή, να μεν το επάγγελμα του φαρμακοποιού συνδέεται αμέσως με την προστασία της δημόσιας υγείας, πλην όμως οι φαρμακοποιοί παρέχουν τις υπηρεσίες τους στην αγορά των φαρμακευτικών υπηρεσιών ως ανεξάρτητες οικονομικές μονάδες, αναλαμβάνοντας τους κινδύνους από την άσκηση της οικονομικής δραστηριότητός τους. Συνεπώς, δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2003/88/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας» (L 299), με την οποία προβλέπονται ρυθμίσεις σχετικά με τη βελτίωση της υγιεινής, της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων, ως τοιούτων νοουμένων των μισθωτών που απασχολούνται με καθεστώς εξηρημένης εργασίας. Κατ'□ ακολουθίαν, αβασίμως προβάλλεται με την κρινόμενη αίτηση ότι η ρύθμιση του άρθρου 15 του ν. 4052/2012 παραβιάζει τους ορισμούς της ανωτέρω οδηγίας, διότι επιβάλλει τη δραστική αύξηση του ωραρίου εργασίας των φαρμακοποιών πολύ πέραν των προβλεπόμενων από αυτήν ορίων. Και τούτο ανεξαρτήτως του ότι, όπως ήδη εξετέθη στη σκέψη 8, τέτοια αύξηση του ωραρίου εργασίας των φαρμακοποιών δεν αποτελεί αναγκαία και άμεση συνέπεια της ανωτέρω ρυθμίσεως.

12. Επειδή, όπως ήδη έχει εκτεθεί, με την προσβαλλόμενη πράξη του Περιφερειάρχη Κορινθίας εγκρίθηκε, κατά το μέρος που ζητείται η ακύρωσή της, συμπληρωματικός πίνακας φαρμακοποιών της περιοχής Κορινθίας που υπέβαλαν δήλωση συμμετοχής στο προβλεπόμενο από τη διάταξη του άρθρου 15 του ν. 4052/2012 διευρυμένο ωράριο λειτουργίας των φαρμακείων για το δεύτερο εξάμηνο του έτους 2012. Με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη είναι μη νόμιμη, διότι εκδόθηκε την 21-6-2012, ήτοι μετά την πάροδο της αποκλειστικής, κατά τον αιτούντα, προθεσμίας, η οποία έληγε την 31-5-2012, μέχρι της οποίας ο οικείος Περιφερειάρχης υποχρεούται να ανακοινώνει, σύμφωνα με το άρθρο 15 του ν. 4052/2012, τις δηλώσεις των φαρμακοποιών, οι οποίοι επιθυμούν να ενταχθούν στο προβλεπόμενο από την ανωτέρω διάταξη διευρυμένο ωράριο λειτουργίας των φαρμακείων. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 10 παρ. 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999 □ Α□ 45), οι προθεσμίες που τίθενται για τη Διοίκηση είναι ενδεικτικές, εκτός αν από τις διατάξεις που τις διέπουν προκύπτει ότι είναι αποκλειστικές. Στην προκειμένη περίπτωση, εφόσον δεν ορίζεται άλλως από τη διάταξη του άρθρου 15 του ν. 4052/2012, αλλά και ενόψει του σκοπού δημοσίου συμφέροντος, στην εξυπηρέτηση του οποίου αποβλέπει, κατά τα προεκτεθέντα, η εν λόγω διάταξη, η προβλεπόμενη από αυτή προθεσμία προς ανακοίνωση των δηλώσεων των φαρμακοποιών που επιθυμούν να ενταχθούν στο διευρυμένο ωράριο λειτουργίας των φαρμακείων (μέχρι τις 31 Μαΐου) είναι ενδεικτική, ενέχουσα έντονη υπόδειξη προς τη Διοίκηση να επιταχύνει την ολοκλήρωση της σχετικής διοικητικής διαδικασίας. Συνεπώς, ο

ανωτέρω λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, ανεξαρτήτως του ότι στην προκειμένη περίπτωση η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε, πάντως, εντός ευλόγου χρόνου μετά την πάροδο της ανωτέρω ημερομηνίας. Περαιτέρω, ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη είναι μη νόμιμη, διότι οι εγκριθείσες με την εν λόγω πράξη δηλώσεις των δύο φαρμακοποιών υπεβλήθησαν στον Περιφερειάρχη Κορινθίας μετά την πάροδο της καταληκτικής ημερομηνίας της 20-5-2012, είναι απορριπτέος προεχόντως ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης προϋποθέσεως, καθόσον, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, στην προκειμένη περίπτωση οι ανωτέρω φαρμακοποιοί υπέβαλαν τις σχετικές δηλώσεις τους την 18-5-2012 στον αιτούντα Φαρμακευτικό Σύλλογο Κορινθίας, ο οποίος υπείχε την υποχρέωση να διαβιβάσει αυτές στην οικεία Περιφέρεια, το γεγονός δε ότι ο αιτών Σύλλογος δεν έπραξε τούτο πριν από τις 20-5-2012, καταληκτική ημερομηνία για την υποβολή των δηλώσεων εκ μέρους των φαρμακοποιών, δεν μπορεί να αποβεί εις βάρος τους και υπέρ του αιτούντος.

13. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται, τέλος, ότι η προσβαλλόμενη πράξη είναι ακυρωτέα, κατά το προσβαλλόμενο μέρος της, διότι με αυτήν «ανακοινώνεται» η υπαγωγή του μεν πρώτου φαρμακείου της Κορίνθου στο διευρυμένο ωράριο λειτουργίας μόνον για τη Δευτέρα και για το Σάββατο και όχι και για τις απογευματινές ώρες της Τετάρτης, του δε δευτέρου φαρμακείου του Ξυλοκάστρου μόνον για το Σάββατο, ενώ η ένταξη στο διευρυμένο ωράριο πρέπει, κατά τον αιτούντα Σύλλογο, να αφορά το σύνολο των αναφερομένων στο άρθρο 15 του ν. 4052/2012 ημερών και ωρών. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στη σκέψη 6, δεν είναι υποχρεωτική η λειτουργία του φαρμακείου, που υπάγεται στη ρύθμιση της ανωτέρω διατάξεως, πέραν του υποχρεωτικού ωραρίου κατά τις απογευματινές ώρες όλων των εργασίμων ημερών.

14. Επειδή, συνεπώς, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Απορρίπτει την αίτηση και

Επιβάλλει στον Φαρμακευτικό Σύλλογο Κορινθίας τη δικαστική δαπάνη της Περιφέρειας Πελοποννήσου, η οποία ανέρχεται στο ποσό των τετρακοσίων εξήντα (460) ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 3 Δεκεμβρίου 2012 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 21ης Μαΐου 2013.

Η Προεδρεύουσα Αντιπρόεδρος Ο Γραμματέας

Ειρ. Σαρπ Ν. Αθανασίου

Πρόεδρος: Ε. Σάρπ, Αντιπρόεδρος

Δικηγόροι: Α. Παπακωνσταντίνου, Ε. Ντούγια

Εισηγητές: Δ. Κυριλλόπουλος, Σύμβουλος

Λήμματα: Απελευθέρωση ωραρίου φαρμακείων ,Συνταγματικότητα ρύθμισης
,Φαρμακευτικοί Σύλλογοι ,Ενωσιακό δίκαιο

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ	Δημοσίευσε ΤΡΑΠΕΖΑ	Ετος 201	Τόμος 6	Σελ. 167
Σ	η: ΝΟΜΙΚΩΝ	: 3	: 1	: 0
	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩ			
	Ν ΔΣΑ			
	ΝΟΜΙΚΟ			
	ΒΗΜΑ			

ΣΧΕΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ

A/A	Νόμος	Αρ'ΕΑ Παρ ιθ τ ρθάγρ μό ο ροαφο ς ς ς
	2 « ΣΥΝΤΑΓΜΑ »	28 1
	4 ΚΩΔΙΚΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	69 0

Error:
com.opentext.ba
sis.jdbc.BasisSQ
LException: The
object has been
closed. (54253)
(IJ000)

**ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ**

A/A	Δικαστήριο	Τ Αρ'ΕΔημ ό ιθ τ οσίε π μό ο υση ος ς ς
	Error: com.opentext.ba sis.jdbc.BasisSQ LException: The called method is invalid when there is no current row. (54270) (24000)	

**ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙ
ΚΕΣ
ΠΑΡΑΠΟΜΠΕ
Σ**

ΑΔημ ΈΕκ Συγ Τίτ Τ Σε
/ οσίε τ δό γρα λοζό λί
Αυση ο τη φείς μ δα
ς ς ος

1	Κερα Η μέας σύμ Κρεμβασ λής η Ταγα των ράς Βρυ ξελ λών Διεθνής δικαιοδοσία	67 επ.
----------	--	-----------

